

44 ZBIRKA
RAZPOZNAVANJA
RECOGNITIONS

Klemen Kocjančič

RED MRTVAŠKE GLAVE POD ALPAMI

**Enote in ustanove
Waffen-SS
na Slovenskem med
drugo svetovno vojno**

INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO
Ljubljana 2021

INŠTITUT
ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

44 ZBIRKA
RAZPOZNAVANJA
RECOGNITIONES

Klemen Kocjančič

**RED MRTVAŠKE
GLAVE POD ALPAMI**

Enote in ustanove
Waffen-SS na Slovenskem
med drugo svetovno vojno

ZALOŽBA INŠTITUTA ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

Odgovorna urednica: dr. Mojca Šorn
Založnik: Inštitut za novejšo zgodovino
Zanj: dr. Andrej Pančur

ZBIRKA RAZPOZNAVANJA / RECOGNITIONES 44
ISSN 2350-5664

Klemen Kocjančič
RED MRTVAŠKE GLAVE POD ALPAMI
Enote in ustanove Waffen-SS na Slovenskem
med drugo svetovno vojno

Recenzenta: dr. Jurij Hadalin
dr. Blaž Torkar

Jezikovni pregled: Polonca Kekec

Prevod povzetka: Studio S.U.R.

Oblikovanje: Barbara Bogataj Kokalj in Maša Bogataj

Slikovno gradivo
na ovitku: TN Estonci in Latvijci v Ljubljani (18. 6. 1944). Foto:
neznan, hrani: Muzej novejše zgodovine Slovenije.
Š36/543: SS vojni fotoreporterji na Bledu. Foto: Wolfgang
Wiesebach, hrani: Muzej novejše zgodovine Slovenije.

Tisk: Medium d.o.o.

Naklada: 300 izvodov

Izid knjige je Javna agencija za raziskovalno dejavnost
finančno podprla: Republike Slovenije

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

94(497.4)"1941/1945"
355.486(430)"1939/1945"

KOCJANČIČ, Klemen

Red mrtvaške glave pod Alpami : enote in ustanove Waffen-SS na Slovenskem med drugo svetovno vojno / Klemen Kocjančič ; [prevod povzetka Studio S.U.R.]. - Ljubljana : Inštitut za novejšo zgodovino, 2021. - (Zbirka Razpoznavanja = Recognitiones, ISSN 2350-5664 ; 44)

ISBN 978-961-7104-07-3
COBISS.SI-ID 72263683

VSEBINA

- 9 ZAHVALE**
- 13 PREDGOVOR**

- 19 SPLOŠNA ZGODOVINA WAFFEN-SS**
  - 21 Od (NS)DAP do prevzema oblasti
  - 26 Od oboroženih organizacij SS do Waffen-SS
  - 33 Waffen-SS med drugo svetovno vojno
  - 42 Ustanove in enote Waffen-SS
    - 44 Poimenovanje in oblike enot Waffen-SS
    - 45 Armade, korpusi in divizije Waffen-SS
  - 47 Pripadniki Waffen-SS
    - 47 Rekrutiranje pripadnikov Waffen-SS
    - 51 Narodnost
    - 53 Ženske v Waffen-SS
    - 54 Čini Waffen-SS
  - 61 Vojni zločini Waffen-SS
    - 61 Koncentracijska taborišča
    - 62 Akcijske skupine
    - 64 Vojni zločini enot Waffen-SS
  - 67 Waffen-SS po vojni
    - 73 Poskus rehabilitacije

- 75 WAFFEN-SS NA SLOVENSKEM**
  - 79 Delovanje Waffen-SS na Slovenskem
    - 79 SS-poštna straža
    - 84 SS-nadomestni bataljon Westland / 5. SS-tankovskogrenadirski šolski in nadomestni bataljon

- 87 11. SS-tankovskogrenadirski šolski in nadomestni bataljon
- 89 SS-junkerska šola Celovec
- 91 3. četa bataljona mrtvaških glav Mauthausen in KZ Mauthausen na Ljubelju
- 97 Kraški lovci
- 114 2. SS-tankovski korpus
- 121 3. SS-(germanski) tankovski korpus
- 123 1. SS-tankovski korpus LSSAH
- 124 SS in Waffen-SS podčastniška šola Ljubljana
- 133 16. SS-tankovskogrenadirska divizija Reichsführer-SS
- 136 SS-stražarski bataljon Trst in KZ Rižarna
- 143 SS-vojaška bolnišnica Ljubljana
- 148 SS-Standarte Kurt Eggers, Kommando Adria
- 150 18. SS-tankovskogrenadirska divizija Horst Wessel
- 153 SS-sanitetna četa Wiking
- 154 7. SS-gorski šolski in nadomestni bataljon
- 157 500. SS-padalski bataljon
- 160 Španski prostovoljni bataljon De Hall
- 163 1. SS-posebni polk Varjag
- 170 Srbski prostovoljni korpus
- 177 Kavkaška formacija Waffen-SS
- 180 31. SS-prostovoljna grenadirska divizija
- 183 14. grenadirska divizija Waffen-SS (ukrajinska št. 1)
- 200 15. kozaški konjeniški korpus
- 207 7. SS-prostovoljna gorska divizija Prinz Eugen
- 211 9. SS-tankovska divizija Hohenstaufen
- 214 13. gorska divizija Waffen-SS Handschar (hrvaška št. 1)
- 216 Manjše enote in ustanove Waffen-SS na Slovenskem
- 222 Slovenske enote Waffen-SS
- 227 Vojni zločini Waffen-SS v Sloveniji
- 234 Analiza delovanja Waffen-SS na Slovenskem

239 PRIPADNIKI WAFFEN-SS IZ SLOVENIJE IN SLOVENSKEGA RODU

- 242 Vstop v Waffen-SS pred aprilsko vojno
- 242 Slovenska manjšina v Avstriji
- 244 Nemška manjšina v Sloveniji

249	Vstop v Waffen-SS po aprilski vojni
249	Nemci v Sloveniji po aprilski vojni
251	Pridobivanje Slovencev za Waffen-SS
255	Rekrutne metode v Sloveniji za vstop v Waffen-SS
262	Poskus seznama pripadnikov Waffen-SS slovenskega rodu oziroma iz Slovenije
324	Analiza pripadnikov Waffen-SS iz Slovenije in slovenskega rodu
329	Povojna usoda
335	SKLEP
341	POVZETEK
345	SUMMARY
349	VIRI IN LITERATURA
393	IMENSKO KAZALO
411	O AVTORJU

POVZETEK

**RED MRTVAŠKE
GLAVE POD ALPAMI**

**Enote in ustanove
Waffen-SS na Slovenskem
med drugo svetovno vojno**

Pričujoča razprava na podlagi pregledanih arhivskih in drugih virov obravnava do sedaj precej slabo raziskano obdobje slovenske vojaške in vojne zgodovine – delovanje nemške paravojaške organizacije Waffen-SS na Slovenskem med drugo svetovno vojno.

Prvi del monografije je namenjen pregledu splošne zgodovine Waffen-SS. Začetek te organizacije sega v turbulentno obdobje po koncu prve svetovne vojne in razpadu nemškega imperija, ko so se poleg demokratičnih političnih strank pojavile tudi bolj radikalne, tako na levem kot desnem političnem polu. Na slednjem se je kot vodilna sila vzpostavila nemška nacistična stranka, ki je ustanovila tudi svoje paravojaške sile, namenjene varovanju voditeljev ter napadom na politične nasprotnike. Elitna skupina je bila Schutzstaffel (SS), ki je ob prihodu nacistov na oblast leta 1933 pričela integracijo v državni sistem. Naposled se je razvila v celovit sistem znotraj tretjega rajha, vključno z vojaškim krilom (Waffen-SS), ki je neuradno veljalo za četrto vejo nemških oboroženih sil. Pripadniki Waffen-SS so bili dejavni na bojiščih kot tudi v koncentracijskih taboriščih. Zaradi zločinov, storjenih med vojno, je bila Waffen-SS po vojni razglašena za zločinsko organizacijo.

Osrednji, drugi del pričujoče študije predstavlja pregled delovanja enot in organizacij Waffen-SS na slovenskem ozemlju, kjer so bili njihovi nasprotniki enote Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije. Medtem ko nobena enota Waffen-SS ni sodelovala v napadu na slovensko ozemlje med aprilsko vojno, so v Slovenijo kmalu prišli prvi pripadniki Waffen-SS. Že avgusta 1941 so potekali prvi spopadi med enoto Waffen-SS in slovenskimi partizani. Kljub temu pa je bila prisotnost enot Waffen-SS na naših tleh minimalna vse do kapitulacije Italije jeseni 1943. Od takrat naprej se je zaradi vse močnejšega in aktivnega narodnoosvobodilnega gibanja v Sloveniji znašlo vse več enot Waffen-SS, kamor so bile nekatere poslane kot stalne garnizijske enote, druge spet le za posamezne akcije ali popolnitev. Kljub številčnosti pa so, zaradi različnih vzrokov

(slaba oprema in oborožitev, izurjenost, kadrovska podhranjenost) in vojnih zločinov nad civilnim prebivalstvom in zajetimi partizani, njihova prizadevanja ostala brez dokončnega cilja: za trtja narodnoosvobodilnega gibanja. Dejansko so enote in pripadniki Waffen-SS s svojimi represivnimi metodami in brutalnostjo dosegli le, da se je odporniško gibanje še okrepilo.

Zadnji, tretji del monografije predstavlja prvi poskus analize do sedaj zbranih podatkov o pripadnikih Waffen-SS, ki so bili rojeni ali so živeli na območju Slovenije in so bili slovenskega rodu. Te pripadnike lahko delimo na naslednje skupine: Slovenci, rojeni na sedanjem območju Slovenije, pripadniki nemške (avstrijske) narodne manjšine v Sloveniji ter pripadniki Waffen-SS slovenskega rodu, rojeni izven Slovenije. Pregled do sedaj znanih oseb, ki sodijo v ta nabor, tudi omogoča razumevanje, na podlagi kakšnih odločitev ali okoliščin so dejansko postali pripadniki Waffen-SS.

Ob temeljitem pregledu virov in gradiva o tej tematiki je bilo tako mogoče pripraviti doslej prvi sistematični prikaz organiziranosti delovanja enot in ustanov Waffen-SS v slovenskem etničnem prostoru. Pomemben del pri tem predstavlja tudi poskus vzpostavitve prvega sistematičnega, a še nepopolnega seznama pripadnikov Waffen-SS, ki so bili slovenskega rodu ali pa so prihajali iz slovenskega okolja. Študija tako predstavlja izvirni znanstveni prispevek v slovenskem (vojaškem) zgodovino-pisju in obenem izziv za nadaljnja raziskovanja.

SUMMARY

**THE ORDER OF
THE DEATH'S HEAD
BENEATH THE ALPS**

**Waffen-SS Units and
Institutions in Slovenia
During World War II**

Based on the reviewed archival and other sources, the present discussion focuses on what is still a rather poorly researched issue in the Slovenian military and war history: the operations of the German paramilitary organisation *Waffen-SS* in Slovenia during World War II.

The first part of the monograph provides an overview of the general history of the *Waffen-SS*. The origins of this organisation date back to the turbulent period after the end of World War I and the dissolution of the German Empire, when, apart from democratic political parties, more radical groups appeared on the left as well as the right side of the political spectrum. The latter was dominated by the German Nazi party as the leading force, which also organised its paramilitary forces intended to protect its leaders and attack its political opponents. The *Schutzstaffel (SS)*, which was integrated into the state system after the Nazis rose to power in 1933, was an elite group. It eventually developed into a comprehensive system within the Third Reich, including its combat units (*Waffen-SS*) that unofficially functioned as the fourth branch of the German armed forces. The *Waffen-SS* members were active in the battlefields as well as in the concentration camps. Because of the crimes committed during the war, the *Waffen-SS* was declared a criminal organisation after the war.

The second, central part of the present study includes an overview of the *Waffen-SS* units and organisations in the Slovenian territory, where they were opposed by the National Liberation Army units and the Partisan Detachments of Slovenia. While no *Waffen-SS* units took part in the invasion of the Slovenian territory in April, the first members of this organisation arrived soon after. As early as in August 1941, the first conflicts between a *Waffen-SS* unit and the Slovenian Partisans occurred. Nevertheless, the presence of the *Waffen-SS* units in the Slovenian territory remained minimal until as late as the Italian capitulation in the autumn of 1943. Since then, due to the increasingly strong and active national liberation movement in

Slovenia, more and more *Waffen-SS* units were deployed there as either permanent garrison units or reinforcements during individual actions. Despite their significant numbers, these units failed to attain their ultimate goal – the destruction of the national liberation movement – due to various reasons (substandard equipment and weapons, inadequate training, personnel shortage) and war crimes against the civilian population and captured Partisans. In fact, with their repressive methods and brutality, the *Waffen-SS* units and members only ensured that the resistance movement became even stronger.

The final, third part of the monograph represents the first attempt at analysing the currently available data regarding the *Waffen-SS* members of Slovenian descent, who were born in the territory of Slovenia or lived there. Primarily, these individuals can be divided into the following categories: Slovenians born in the current territory of Slovenia; members of the German or Austrian national minorities in Slovenia; and the *Waffen-SS* members of Slovenian descent, born abroad. The overview of the currently known persons belonging to these categories also reveals the decisions or circumstances that allowed them to become the *Waffen-SS* members.

A thorough inspection of the sources and materials about this topic therefore enabled the preparation of the first systematic overview of how the *Waffen-SS* units and institutions in the Slovenian ethnic territory were organised. The attempt at establishing the first systematic list of the *Waffen-SS* members who originated from Slovenia or lived there represents an essential part of these efforts. Therefore, the study represents an original scientific contribution to the Slovenian (military) historiography and a challenge for further research.

Monografija strukturirano in minuciozno z uporabo impresivne množice arhivskih virov ter literature znanstveno podkrepljeno predstavlja tematiko, ki je sicer zanimiva za najširše množice, a na Slovenskem še ni doživela poglobljene znanstvene obravnave. /.../ Avtor podrobno opisuje delovanje vsake posamične enote ali ustanove Waffen-SS, ki se je kdaj zadrževala na tem območju, in hevristično neoporečno interpretira drobce iz razpršenega arhivskega gradiva, s katerimi gradi pregled delovanja teh enot. /.../ Posebej pa se avtorjevo dolgoletno znanstvenoraziskovalno delo na koncu izkaže z detajlnim poimenskim seznamom do sedaj identificiranih pripadnikov teh enot slovenskega porekla. Monografija s tem predstavlja enega izmed temeljnih kamnov slovenskega vojaškega zgodovinopisja izpod peresa avtorja mlajše generacije.

dr. Jurij Hadalin

O nemških vojaških enotah na slovenskem ozemlju med drugo svetovno vojno je bilo do sedaj zelo malo napisanega. Manjkal nam je pregleden in sistematičen opis delovanja enot in za Waffen-SS smo ga zdaj le dobili. Avtor monografije nam z uporabo virov in literature prikaže organiziranost in delovanje vojaških enot ter ustanov Waffen-SS na slovenskem etničnem prostoru. Bralce seznanja z zapletenim ustrojem delovanja SS, predstavi seznam pripadnikov Waffen-SS, ki so slovenskega porekla, kako so se ti znašli v vrstah Waffen-SS in kakšna je bila njihova povojna usoda. Opozarja nas tudi na problematiko nemške vojaške terminologije, saj medvojna terminologija velikokrat ne ustreza sodobni vojaški terminologiji.

dr. Blaž Torkar

**INŠTITUT
ZA NOVEJŠO ZGODOVINO**

Cena: 25 EUR

